

Villkor i politiken för kvinnor och män i Örebro kommun.

Resultatredovisning av
jämställdhetsdelegationens enkätundersökning
bland förtroendevalda.

Sammanfattning

Ett av de nationella jämställdhetspolitiska målen handlar om att kvinnor och män ska ha en jämn fördelning av makt och inflytande. Även i Strategi för ett jämställt Örebro finns ett prioriterat område som handlar om representation och beslutsfattande. Under 2017 hade Kommunstyrelsens jämställdhetsdelegation i uppdrag att fokusera på jämställda villkor inom lokalpolitiken. Bakgrunden till detta var bl.a. att nationell statistik visat att allt fler förtroendevalda kvinnor lämnar sina politiska uppdrag innan mandatperioden är slut och att det blir allt vanligare med hot och våld mot politiker.

Jämställdhetsdelegationen beslutade därför att genomföra en enkätundersökning för att ta reda på hur villkoren såg ut för förtroendevalda kvinnor och män i Örebro kommun, både vad gäller hot och våld, men även andra villkor som kan påverka det politiska uppdraget.

De två huvudsakliga frågeområdena i enkäten är utsatthet för härskartekniker samt utsatthet för hot, våld och trakasserier. Men även frågor som rör möjligheterna att förena det politiska uppdraget med privatliv, samt kvinnors och mäns möjligheter att engagera sig i och fullfölja politiska förtroendeuppdrag har fokuserats.

Enkätundersökningen visar att det finns skillnader i villkor för kvinnor och män i lokalpolitiken. Förekomsten av härskartekniker är utbredd och kvinnor drabbas i högre utsträckning än män i olika sammanhang. Män utsätts i marginellt i högre utsträckning för hot, våld och trakasserier och även om förekomsten av fysiskt våld är låg förekommer det. Utsattheten för hot, våld och trakasserier bland förtroendevalda med utländsk bakgrund är mycket högre än bland förtroendevalda med svensk bakgrund.

Den stora majoriteten upplever ett stort förtroende från det egna partiet att uttala sig i olika frågor, men kvinnorna har överlag svarat mer positivt än männen på frågorna om förtroendet från partiet. Samtidigt är inte kvinnorna lika positiva som männen till kvinnors och mäns lika möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska förtroendeuppdrag. Dessutom utsätts kvinnor för härskartekniker i hög utsträckning, även inom det egna partiet.

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund	4
Trakasserier, hot och våld mot politiker ökar	4
Villkor i politiken i Örebro kommun	5
Syfte och frågeställningar	5
Metod och material	6
<i>Frågor och resultatredovisning .....</i>	<i>6</i>
<i>Den svarande gruppen .....</i>	<i>7</i>
Resultat	9
Utsatthet för härskartekniker	9
Utsatthet för hot, våld och trakasserier	10
Förenas politiskt förtroendeuppdrag med privatliv	11
Förtroende och möjligheter att fullfölja politiska uppdrag	12
Diskussion	15
Slutsatser	17
Referenser	17

Bakgrund

Kommunstyrelsens jämställdhetsdelegation har i uppdrag att driva på jämställdhetsutvecklingen i Örebro kommun. Detta innebär bl.a. att bevaka och följa upp att kommunkoncernen arbetar i enlighet med de målsättningar som finns inom jämställdhetsområdet, både på nationell och lokal nivå.

Under 2017 hade jämställdhetsdelegationen i uppdrag att fokusera på jämställda villkor inom lokalpolitiken. Dels för att en jämn fördelning av makt och inflytande är ett av de nationella jämställdhetspolitiska målen, men också för att nationell statistik visat att allt fler förtroendevalda kvinnor lämnar sina politiska uppdrag innan mandatperioden är slut och att det blir allt vanligare med hot och våld mot politiker. Dessutom slår *Strategi för ett jämställt Örebro*¹ fast att de politiska partierna i Örebro ansvarar för att alla örebroare ska ha möjlighet att delta på lika villkor i det politiska arbetet.

Genom en enkätundersökning till samtliga förtroendevalda politiker i Örebro kommun ville jämställdhetsdelegationen ta reda på hur situationen ser ut för förtroendevalda kvinnor och män i Örebro.

Trakasserier, hot och våld mot politiker ökar

Enligt Politikernas trygghetsundersökning (PTU) 2017², som genomförs av Brottsförebyggande rådet (Brå) sedan 2012, uppgav 25 % av politikerna³ att de utsatts för trakasserier, hot och våld⁴ i egenskap av förtroendevalda i kommun- och landstingsfullmäktige samt riksdag. Trakasserier, hot och våld mot politiker har ökat de senaste åren och störst är utsattheten bland riksdagspolitiker. Totalt sett är andelen kvinnor och män som uppger att de utsätts lika stor, men det finns skillnader mellan kvinnor och män t.ex. vad gäller uppdrag och typ hot och trakasserier. Ordföranden utsätts t.ex. i större utsträckning än ordinarie ledamöter och ordföranden som är kvinnor utsätts oftare än män i samma position. Brå's trygghetsundersökning visar också att yngre förtroendevalda utsätts i högre utsträckning än äldre.

Den vanligaste formen av händelse⁵ är hot och trakasserier via sociala medier, muntligen via direktkontakt, telefon eller e-post. Förtroendevalda som varit aktiva på internet och i sociala medier uppger oftare att de utsatts, jämfört med de som inte varit lika aktiva. Det är ovanligt att förtroendevalda utsätts för fysiskt våld (4 % angav att de utsatts för våld, skadegörelse eller stöld), men det förekommer och det är något fler män än kvinnor som utsatts för detta.

---

¹ Strategi för ett jämställt Örebro, 2016 – 2025,

<https://www.orebro.se/download/18.1d8f9a39155628f7384168c4/1467966353427/Strategi%20f%C3%B6r%20ett%20j%C3%A4mst%C3%A4llt%20%C3%96rebro%202016-2025.pdf>

² Politikernas trygghetsundersökning 2017,

https://www.bra.se/download/18.4c494ddd15e9438f8ad49bf6/1510064972457/2017_9_Politiker%20nas_trygghetsunders%C3%B6kning_2017.pdf

³ Politikernas trygghetsundersökning genomförs för fjärde gången av Brå, på uppdrag av regeringen. Av nästan 14 000 tillfrågade ordinarie ledamöter i Sveriges riksdag och fullmäktigeförsamlingar har cirka 8 000 svarat på frågor om sin utsatthet för trakasserier, hot och våld under 2016.

⁴ Med hot, våld och trakasserier avses t.ex. slag, spark, knuff, våld med vapen, stöld, klotter, hotfulls uttalande, sms, påhopp i sociala medier, kapat internetkonto, falska anmälningar, obehagligt besök, förföljelse, etc.

⁵ En del händelser utgör brott och andra inte, varpå begreppet ”händelser” används som benämning i både i Brå's undersökning och i föreliggande rapport.

Brå's undersökning granskar även de vanligaste konsekvensen av utsatthet, eller oro för att utsättas, och det visade sig att en fjärdedel av de förtroendevalda som varit utsatta påverkats i sina uppdrag, antingen i överväganden eller till faktiska handlingar. Konsekvenser av utsatthet beror på vilken typ av trakasserier, hot och våld som den förtroendevalde utsatts för. Bland dem som utsatts för våld, skadegörelse eller stöld hade en högre andel påverkats, än dem som utsatts för hot och trakasserier.

Överlag är benägenheten att anmäla händelser låg. Ungefär hälften av alla händelser anmäls/rapporteras till någon, men inte ens 20 % polisanmäls. Grövre former av utsatthet (våld, stöld och skadegörelse) anmäldes i något större utsträckning än t.ex. hot och påhopp i sociala medier.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) påtalar att hat, hot och våld mot förtroendevalda är ett allvarligt hot för vårt demokratiska system och att kommuner, landsting och regioner behöver ha ett aktivt arbete för att förebygga och motverka det hat och hot som drabbar de förtroendevalda. Om detta inte görs finns det risk att det sker en normförskjutning och att förtroendevalda censurerar sig själva och inte går in i frågor de vet kan innebära hat- och hotfulla situationer. Detta undergräver det demokratiska systemet och kan leda till att människor avstår från att ta politiska uppdrag.⁶

Villkor i politiken i Örebro kommun

Som ett led i sitt uppdrag att fokusera på rollen som politiker i Örebro kommun, gjorde jämställdhetsdelegationen en mätning av hur talartiden fördelades mellan kvinnor och män i Kommunfullmäktige (KF) under hösten 2017.

Mätningarna gjordes vid KF's sammanträden den 30/8 samt den 25-26/10 2017. Könsfördelningen i Kommunfullmäktige är jämn (47 % kvinnor och 53 % män) och totalt sett nyttjade kvinnorna 41 % och männen 58 % av talartiden. Skillnaden i talartid förklaras framförallt av att kommunalråden (där 7 av 11 var män vid mättillfällena) stod för en stor del av den totala talartiden. För att titta närmare på kommunalrådets talartid beräknades medelvärdet i minuter för kvinnor och män som är kommunalråd. Vissa skillnader fanns mellan de tre olika mättillfällena men totalt sett var medelvärdet i talartid för kommunalråd som är kvinnor **13,57 minuter** och för kommunalråd som är män **15,88**. Kommunalråd som är kvinnor talade alltså i genomsnitt **2,31 minuter** mindre än sina kollegor som är män.

Både totalt sett och sett till medeltiden för kommunalråden talade männen betydligt mer än kvinnorna i KF vid de tre mättillfällena. Skillnaderna i talartid mellan kvinnor och män som är ordinarie ledamöter var däremot marginell.

Syfte och frågeställningar

En annan av aktiviteterna delegationen beslutat att genomföra inom uppdraget att fokusera på villkoren i lokalpolitiken var att genomföra en enkätundersökning bland samtliga förtroendevalda politiker i Örebro kommun. Med mätningen av talartid som utgångspunkt var syftet med enkätundersökningen att gå djupare och undersöka villkoren för det politiska arbetet för kvinnor och män i Örebro kommun. När resultaten för den nationella trygghetsundersökningen publicerades i slutet av 2017 blev det tydligt

---

⁶<https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/hathotvaldmotfortroendevalda.378.html>

att enkätundersökningen även behövde omfatta frågor om trakasserier, hot och våld mot politiker på lokal nivå.

Fokus för undersökningen är att belysa möjligheterna för att ta och fullfölja politiska uppdrag i Örebro kommun samt utsatthet för härskartekniker, hot, våld och trakasserier, men även andra villkor som kan påverka det politiska uppdraget.

I de delar som handlar om utsatthet för hot, våld och trakasserier har frågor och definitioner utformats i likhet med den nationella trygghetsundersökningen för att göra det möjligt att jämföra resultat.

Kartläggningen har för avsikt att besvara följande frågeställningar:

- I vilken utsträckning utsätts förtroendevalda för härskartekniker relaterade till deras förtroendeuppdrag? Vad utsätts de för?
- I vilken utsträckning utsätts förtroendevalda för hot och trakasserier relaterade till deras förtroendeuppdrag? Vad utsätts de för?
- Upplever de förtroendevalda att kvinnor och män har samma möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska åtaganden?

Syftet är även att belysa dessa frågeställningar i relation till det jämställdhetspolitiska målet om en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män⁷. Enkätens resultat är framförallt avsett för kommunens interna arbete.

Metod och material

Datainsamlingen till föreliggande rapport har skett via en webbenkät. Enkäten distribuerades via det digitala enkätverktyget Insurvey och det första utskicket gick iväg den 23 oktober 2017. Tre påminnelser skickades ut innan enkäten stängdes den 20 december 2017. Underlaget har sammanställts och bearbetats i Excel. Såväl enkäten som resultatet har granskats och analyserats internt på Kommunstyrelseförvaltningen.

Enkäten skickades till samtliga 394 personer som fanns registrerade i förtroendemannasystemet Troman per den 10 oktober 2017. Enkätundersökningar har alltid ett visst bortfall, dels p.g.a. att det finns personer som inte kan eller vill delta eller för att alla frågor inte besvaras eller inte besvaras korrekt. Det kan vara problematiskt med bortfall om det finns anledning att tro att det är en viss typ av individer som väljer att inte svara. Med tanke på enkätundersökningens fokus och innehåll skulle det kunna vara så att personer med engagemang för jämställdhetsfrågan och/eller som varit utsatta för härskartekniker, hot och våld tenderat att svara i högre utsträckning än de som inte har det. Detta har inte varit möjligt att pröva inom ramen för uppdraget. Resultaten från enkätundersökningen vad gäller hot och våld är däremot jämförbara med nationell statistik, vilket indikerar att underlaget kan anses vara representativt, åtminstone i detta avseende.

Frågor och resultatredovisning

Enkäten inleds med frågor om bakgrundsförhållanden och därefter fokuserar enkäten framförallt på två frågeområden: utsatthet för härskartekniker och utsatthet för hot och våld. Majoriteten av frågorna är obligatoriska och har fasta svarsalternativ, men till samtliga frågor har det funnits möjlighet att lämna fria kommentarer. Överlag har få fria kommentarer inkommit.

---

⁷ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstalldhet/mal-for-jamstalldhet/>

I rapporten är det framförallt redovisningsgruppen kön som används. I vissa frågor har underlaget även analyserats utifrån variablerna ålder och utländsk eller svensk bakgrund⁸. Underlaget är för litet för att genomgående kunna redovisa resultatet fördelat på ålder och svensk eller utländsk bakgrund och samtidigt garantera de enskilda personernas anonymitet.

Den svarande gruppen

Av de 394 personer som fick enkäten har 200 svarat, vilket motsvarar 51 %. Tekniska problem med det första enkätutskicket gjorde så att de första svarande inte kunde slutföra enkäten. Problemet åtgärdades kort efter att den första enkäten skickats ut och en information med en länk till den korrigerade enkäten gick ut till samtliga som hunnit påbörja den felaktiga enkäten. Trots detta kan svarsfrekvensen ha påverkats negativt.

Av de svarande är 53 % kvinnor och 47 % män. Detta speglar relativt väl könsfördelningen bland de förtroendevalda politikerna totalt sett i kommunen, där 45 % är kvinnor och 55 % är män⁹. Antalet som angivit kan ej/vill ej svara på frågan om könsidentitet understiger 5 personer varför dessa resultat inte särredovisas i resultatdelen. Däremot finns dessa svar med i de sammanlagda resultaten.

Av tabell 1 framgår hur svarandegruppen ser ut vad gäller könsfördelning, ålder, svensk eller utländsk bakgrund, tid i politiken, omfattning på det politiska förtroendeuppdraget samt politisk församling.

Redovisningsgrupp		Antal svarande	Andel av svarande
Kön	<i>Kvinnor</i>	105	53 %
	<i>Män</i>	94	47 %
Ålder	<i>18 - 35 år</i>	19	10 %
	<i>36 - 50 år</i>	57	29 %
	<i>51 - 65 år</i>	59	30 %
	<i>66 +</i>	62	31 %
Utländsk bakgrund	<i>Nej</i>	167	85 %
	<i>Ja</i>	29	15 %
Tid med uppdrag som politiskt förtroendevald	<i>Mindre än 1 år</i>	12	6 %
	<i>1-2 år</i>	19	10 %
	<i>2-5 år</i>	59	30 %
	<i>5-10 år</i>	43	22 %
	<i>Mer än 10 år</i>	67	34 %
Omfattning på politiskt förtroendeuppdrag	<i>Fritid</i>	154	79 %
	<i>Deltid</i>	35	18 %
	<i>Heltid</i>	7	4 %
Politisk församling	PN SOV/Driftnämnd under SOV	60	31 %
	PN SHB/Driftnämnd under SHB	58	30 %

⁸ Med svensk bakgrund avses här personer födda i Sverige, med minst en förälder född i Sverige. Med utländsk bakgrund avses utrikesfödda personer samt personer födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

⁹ Ur förtroendemannasystemet Troman, 17 maj 2018.

Landsbygdsnämnden/Vuxam	25	13 %
KF/KS/KSU	23	12 %
PN BoU/Driftnämnd under BoU	26	13 %
Kommunalt bolag	4	2 %

Tabell 1, Bakgrundsinformation om den svarande gruppen

Majoriteten av de som svarat på enkäten är fritidspolitiker, vilket majoriteten av den totala gruppen förtroendevalda också är då de utövar sitt förtroendeuppdrag på fritiden, vid sidan av sina ordinarie sysselsättningar. Något fler män än kvinnor (män 83 %, kvinnor 75 %) har angivit att de är fritidspolitiker. Kvinnorna har alltså i något högre utsträckning angivit att de utövar sitt politiska förtroendeuppdrag på hel- eller deltid än männen (kvinnor 27 %, män 17 %). Förtroendevalda från samtliga politiska församlingar har svarat, men högst är svarsfrekvensen från Programområdena Social välfärd och Samhällsbyggnad. Enbart 2 % av de svarande tillhör de kommunala bolagen. Andelen förtroendevalda som uppgivit att deras huvudsakliga förtroendeuppdrag riktar sig mot KF/KS eller KSU är också liten, men vad gäller KF ska det tilläggas att samtliga i KF har andra politiska uppdrag och kan därför ha angivit detta som sitt huvudsakliga uppdrag istället för KF-uppdraget.

Majoriteten är erfarna politiker och har 5 års erfarenhet eller mer av att vara politiskt förtroendevald i Örebro kommun (kvinnor 57 %, män 53 %). Mindre än 20 % av de svarande anger att de har mindre än två års erfarenhet av politikeruppdraget (kvinnor 13 %, män 19 %). Åldersmässigt finns det en relativt bra spridning i den svarande gruppen, även om den stora majoriteten är 50 år eller äldre och enbart 10 % är 35 år eller yngre. Könsfördelningen i de olika åldersgrupperna är jämn. Vad gäller svensk eller utländsk bakgrund uppgav 15 % att de själva och/eller båda deras föräldrar är födda i annat land än Sverige.

Sett till omfattningen på förtroendeuppdraget uppgav 18 % (kvinnor 19 %, män 17 %) att de utövar sitt huvudsakliga förtroendeuppdrag i rollen som presidie- eller styrelseledamot. Majoriteten, 54 % uppgav däremot att deras huvudsakliga uppdrag är som ordinarie ledamot (kvinnor 59 %, män 49 %). 28 % har angivit att de utövar sitt främsta förtroendeuppdrag som ersättare (kvinnor 23 %, män 33 %). Kvinnorna har alltså i större utsträckning uppdrag som presidie-, styrelse- eller ordinarie ledamot och fler av männen har uppdrag som ersättare.

Resultat

De huvudsakliga frågorna i undersökningen handlar om utsatthet för härskartekniker, hot, våld och trakasserier. Resultaten av de frågor som rör villkor för att förena privatliv och det politiska förtroendeuppdraget samt kvinnors och mäns möjligheter att engagera sig i och fullfölja politiska förtroendeuppdrag redovisas också nedan.

Utsatthet för härskartekniker

Mätningen av talartid i KF som gjordes under hösten 2017 visade att det fanns stora skillnader i talartid mellan kvinnor och män som var kommunalråd. För att gå ett steg längre och försöka ta reda på hur det politiska samtalsklimatet ser ut ställdes frågor i enkäten om de förtroendevalda varit utsatta för någon form av härskarteknik i olika politiska sammanhang. Med härskartekniker avses här osynliggörande, förlöjligande, undanhållande av information, dubbelbestraffning, påförande av skuld och skam samt annan kränkande eller särbehandlande handling. Av den totala svarsgruppen uppgav 62 % att de utsatts för någon form av härskarteknik. Betydligt fler kvinnor än män (kvinnor 68 %, män 54 %) svarar att de blivit utsatta. Frågan har även handlat om i vilket sammanhang utövandet av härskarteknik skett, i det egna partiet, bland politiska motståndare eller i övriga politiska sammanhang.

Tabell 2 visar hur fördelningen ser ut mellan kvinnor och män vad gäller antalet tillfällen då de utsatts för härskarteknik (en person kan ha varit utsatt för flera former av härskartekniker):

	I det egna politiska partiet		Av politiska motståndare		I övriga politiska sammanhang	
	K	M	K	M	K	M
Osynliggörande	18	11	26	16	16	9
Förlöjligande	8	3	24	16	12	8
Undanhållande av information	20	14	29	20	23	10
Dubbelbestraffning	5	4	3	4	8	7
Påförande av skuld och skam	9	5	12	11	8	5
Annan kränkande eller särbehandlande handling, t.ex. objektifiering	5	5	11	7	12	10

Tabell 2. Kvinnors och mäns utsatthet för härskartekniker i olika politiska sammanhang

Den form av härskarteknik som flest (både kvinnor och män) angivit att de utsatts för är *undanhållande av information* följt av *osynliggörande* och *förlöjligande*. Men förekomsten av påförande av skuld och skam samt annan kränkande eller särbehandlande handling är också värd att notera. Utsattheten bland kvinnor är större i samtliga kategorier och sammanhang.

Det är framförallt politiska motståndare som uppges utöva härskartekniker, men förekomsten av härskartekniker inom det egna partiet är betydande. Det är anmärkningsvärt att det är lika många kvinnor som uppper att de utsatts för undanhållande av information inom det egna partiet, som män som utsatts för detta av politiska motståndare. Det är också anmärkningsvärt att det är fler kvinnor som anger att de utsatts för osynliggörande inom det egna partiet än män som angivit att de utsatts för detta av politiska motståndare. Skillnaden mellan antalet kvinnor och antalet män som

uppger att det utsatts för undanhållande av information, osynliggörande och förlöjligande i övriga politiska sammanhang är också anmärkningsvärd.

Sett till ålderskategorierna är det gruppen 36-50 år som i störst utsträckning (77 %) angivit att de varit utsatta för härskartekniker, följt av gruppen 18-35 år (68 %). Bland förtroendevalda med utländsk bakgrund har 69 % uppgivit att de utsatts för härskartekniker. Utsattheten i den gruppen är alltså något högre än i gruppen som uppgivit att de har svenska bakgrund.

Sammantaget går det att konstatera att utövandet av härskartekniker är omfattande i samtliga angivna sammanhang. Kvinnor utsätts i högre grad i samtliga sammanhang, personer under 50 år utsätts i högre utsträckning än äldre och personer med utländsk bakgrund i större utsträckning än personer med svensk bakgrund.

Utsatthet för hot, våld och trakasserier

På frågorna om utsatthet för hot, våld och trakasserier har respondenterna även fått ange om händelsen riktats mot dem personligen eller mot familjen. Totalt sett angav 28 % (kvinnor 27 %, män 29 %) att de själva eller deras familj utsatts för någon form av hot, våld och trakasserier som hade med deras politiska arbete att göra. Siffran kan jämföras med Brå's trygghetsundersökning som konstaterar att c:a 25 % av de förtroendevalda utsatts för någon form av trakasserier, hot och våld för egen del (alltså personligen). I Brå's enkät fanns en separat fråga kring anhörigas utsatthet och här hade 3 % svarat att någon anhörig utsatts p.g.a. det egna politiska förtroendeuppdraget.

Av tabell 3 framgår vilka typer av händelser¹⁰ som de förtroendevalda blivit utsatta för. Tabellen visar antalet händelser och en och samma person kan ha angivit flera.

---

¹⁰ I likhet med Brå's trygghetsundersökning används här begreppet händelse eftersom det både handlar om brott, men även om andra händelser.

Förtroendevalda kvinnors och mäns utsatthet för hot, våld och trakasserier

Antal	Ja, personligen		Ja, min familj	
	K	M	K	M
1. Hotfullt telefonsamtal, sms/mms, brev/mail	13	13	0	2
2. Hot/påhopp i sociala medier	17	18	0	1
3. Hotfullt uttalande öga mot öga, obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning	8	9	0	0
4. Kapat internetkonto, uthängd på internet, uthängd på affisch/pamflett	4	6	0	0
5. Oönskad vara beställd i ditt namn, hotfull gåva	3	2	0	0
6. Blivit olovligen fotograferad/inspelad	3	4	0	0
7. Falska anmälningar	3	1	0	0
8. Slag, spark, knuff eller liknande	1	3	0	0
9. Våld med vapen eller tillhygge	1	1	0	0
10. Klotter, stöld eller skadegörelse	2	2	0	3
11. Annan form av hot eller våld	5	2	0	1

Tabell 3, Antal händelser av utsatthet för trakasserier, hot och våld i samband med politiskt förtroendeuppdrag

Den vanligaste formen av händelse som både kvinnor och män uppgett att de utsatts för är 1) *hot/påhopp i sociala medier*, följt av 2) *hotfullt telefonsamtal, sms/mms, brev/mail* och 3) *hotfullt uttalande öga mot öga, obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning*. Män utsätts i något högre utsträckning än kvinnor för trakasserier, hot och våld. Observera att ingen av kvinnorna, utan bara män, har angivit att familjen blivit utsatt. Även om förekomsten av fysiskt våld är liten förekommer både slag, sparkar, knuff, våld med vapen eller tillhygge samt andra former av hot och våld. Detta är anmärkningsvärt med tanke på att svarandegruppen enbart består av 200 personer.

Den åldersgrupp som i störst utsträckning uppger att de utsatts för någon av ovanstående händelser är gruppen 36 – 50 år, där 42 % angav att de varit utsatta. Övriga åldersgrupper har utsatts i ungefär samma utsträckning (c:a 20 %). Bland förtroendevalda med utländsk bakgrund har 41 % uppgivit att de utsatts för någon form av trakasserier, hot och våld, vilket är anmärkningsvärt och en mycket högre siffra än den totala (jfr. 28 %). Skillnaderna mellan kvinnor och män med utländsk bakgrund är däremot marginella.

Av de som angivit att de utsatts för någon form av hot, våld och trakasserier är det bara hälften som anmält det till polis eller annan säkerhetsansvarig i kommunen eller i det egna partiet. Sett till andelen som polisanmält händelsen uppgår siffran enbart till en fjärdedel. Siffrorna är jämförbara med Brå:s trygghetsundersökning där 19 % av händelserna polisanmälts och c:a hälften till annan säkerhetsansvarig.

Förening politiskt förtroendeuppdrag med privatliv

C:a 60 % har svarat att de är föräldrar och 10 % att de har hemmavarande barn under 12 år. På frågan om huruvida det varit svårt att förena det politiska förtroendeuppdraget med föräldraskapet svarar majoriteten av dem som angivit att de är föräldrar att det inte

varit svårt. Däremot svarar 22 % av dem som uppgivit att de är föräldrar att det ofta är svårt att förena det politiska förtroendeuppdraget med föräldraskapet och här finns en tydlig skillnad mellan hur kvinnor och män svarat. 28 % av kvinnorna och 15 % av männen har svarat att det ofta är svårt att förena politiskt förtroendeuppdrag och föräldraskap. Dubbelt så många kvinnor som män tycker alltså att det ofta är svårt att förena föräldraskap och politiskt uppdrag.

På frågan om frånvaro under den senaste mandatperioden svarade 16 % att de har varit frånvarande längre perioder från sitt politiska uppdrag. Anledningarna till frånvaron fördelar sig enligt följande:

Antal kvinnor och män som varit frånvarande från sina politiska förtroendeuppdrag under den senaste mandatperioden

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Total</i>
Föräldraledighet	3	3	6
Sjukskrivning	7	4	11
Arbete	6	8	14

Tabell 4. Antal kvinnor och män som haft längre perioder av frånvaro under den senaste mandatperioden.

Överlag är antalet förtroendevalda som haft längre frånvaroperioder under den senaste mandatperioden låg. Lika många kvinnor som män har haft frånvaro p.g.a. av föräldraledighet, kvinnor har haft frånvaro p.g.a. sjukskrivning i större utsträckning än män och fler män än kvinnor har haft frånvaro p.g.a. arbete. Även om siffran är låg kan siffran ställas i relation till att kvinnor har högre sjukfrånvaro och ohälsotal än män generellt sett i arbetslivet¹¹.

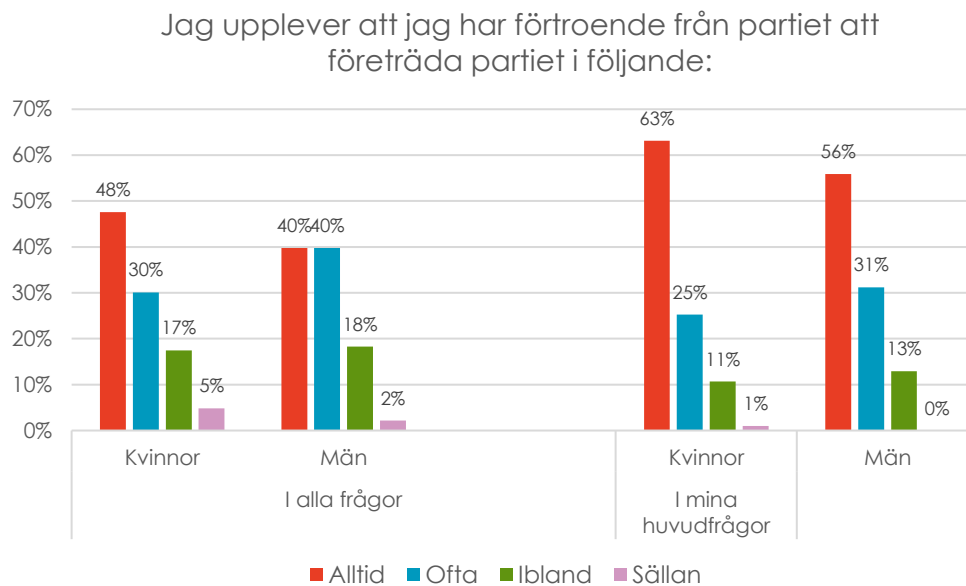
På frågan om att lämna det politiska uppdraget har 33 % (kvinnor 37 %, män 28 %) angivit att de övervägt detta. Här finns alltså en skillnad mellan hur kvinnor och män har svarat. Anledningarna till att lämna politiken har inte efterfrågats i enkäten och är därmed okänd. Men av vad som framgått i fria kommentarer till denna samt andra frågor i enkäten går det att konstatera att livspussel, familjesituation, arbetssituation, funktionsvariation, etc. är faktorer som påverkar möjligheten att upprätthålla det politiska förtroendeuppdraget.

Förtroende och möjligheter att fullfölja politiska uppdrag

En av frågorna i enkäten handlade om att ta reda på huruvida de förtroendevalda upplevde att de hade partiets förtroende att uttala sig i olika frågor. Svartalternativen som gick att välja mellan var huruvida de upplevde att de hade förtroende att uttala sig i samtliga frågor eller i deras huvudfrågor.

¹¹ <https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/broschyror/hur-kan-arbetsmiljon-bli-bättre-for-bade-kvinnor-och-man-broschyr-adi-685.pdf> samt <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.10adba9e1616f8edbc91b9bd/1526067936673/2017-17%20Kvinnor-och-man-2017.pdf>

Tabell 5 visar andelen förtroendevalda kvinnor och män som upplever att de har det egna partiets förtroende att uttala sig i olika frågor.

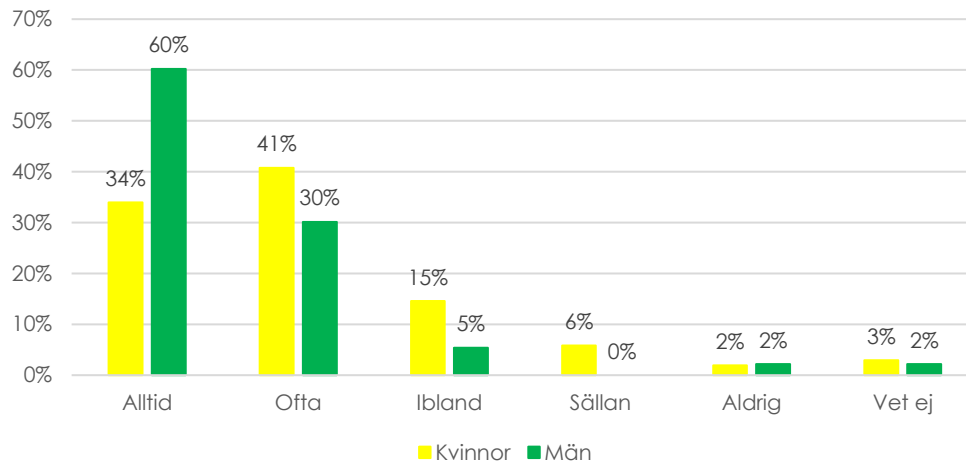

Tabell 5, Andel kvinnor och män som upplever förtroende från partiet att uttala sig i olika frågor.

Av tabell 5 framgår att de flesta, både kvinnor och män, upplever att de framförallt har förtroende att uttala sig i deras huvudfrågor. Kvinnorna svarar i högre utsträckning än män att de alltid upplever att de har partiets förtroende att uttala sig i sina huvudfrågor, även om majoriteten av männen också upplever att de alltid har partiets förtroende att uttala sig i sina huvudfrågor. Män svarar i något högre utsträckning än kvinnor att de ofta har partiets förtroende att uttala sig i sina huvudfrågor. Även på frågan om partiets förtroende att uttala sig i alla frågor svarar kvinnor i högre utsträckning att de upplever att det har detta. Män svarar i lika stor utsträckning att de alltid eller ofta har partiets förtroende att uttala sig i alla frågor. Även om siffran är mycket låg är det fler kvinnor än män som svarat att de sällan upplever partiets förtroende att uttala sig både vad gäller alla och de egna huvudfrågorna.

På frågan om huruvida kvinnor och män inom det egna partiet har samma möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska förtroendeuppdrag uppger totalt sett 46 % att kvinnor och män alltid har samma möjligheter. Svaren skiljer sig däremot mellan kvinnor och män för samtliga svarsalternativ enligt tabell 6.

Inom det egna partiet: Andel som anser att kvinnor och män har lika möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska uppdrag

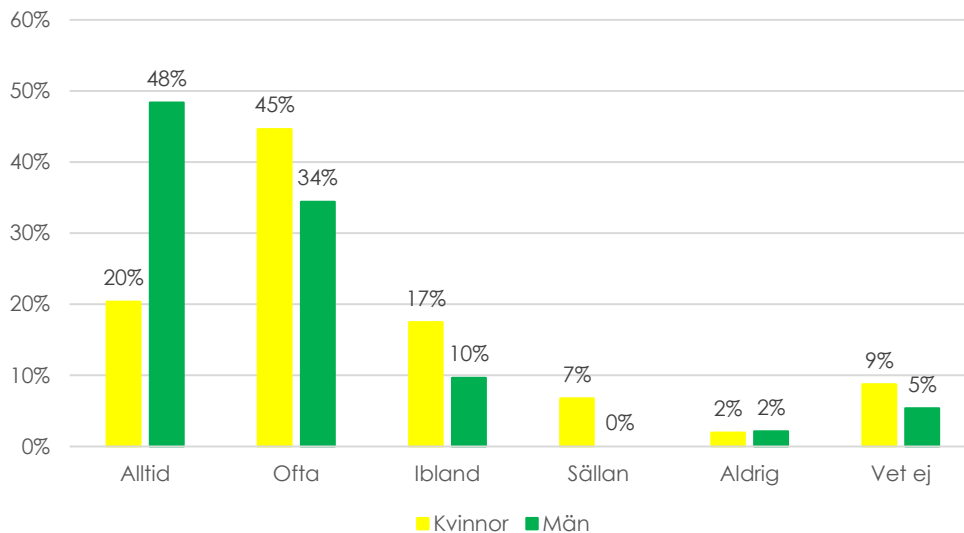

Tabell 6, Andel kvinnor och män som upplever att kvinnor och män har samma möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska förtroendeuppdrag inom det egna partiet.

Män svarar i betydligt högre utsträckning att kvinnor och män alltid har samma möjligheter att engagera sig och fullfölja uppdrag som politiskt förtroendevalda inom det egna partiet. Kvinnor svarar i högre utsträckning ofta eller ibland på frågan. Det är också bara kvinnor som svarat att kvinnor och män sällan har samma möjligheter att engagera sig och fullfölja uppdrag som politiskt förtroendevalda. Män är alltså betydligt mer positiva till att kvinnor och män har lika möjligheter inom det egna partiet.

På den bredare frågan om huruvida kvinnor och män med politiska förtroendeuppdrag i Örebro kommun har samma möjlighet att engagera sig och fullfölja sina uppdrag svarar totalt sett 33 % att kvinnor och män alltid har samma möjligheter (se tabell 7). Men även på denna fråga skiljer sig kvinnors och mäns svar avsevärt och skillnaderna är större än i tabell 6.

Generellt i Örebro kommun: Andel kvinnor och män som upplever att kvinnor och män har samma möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska uppdrag

Tabell 7, Andel kvinnor och män som anser att kvinnor och män har samma möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska förtroendeuppdrag i Örebro kommun

Uppfattningen om hur det ser ut i Örebro kommun generellt sett vad gäller kvinnors och mäns möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska förtroendeuppdrag visar något lägre siffror än tabellen ovan (som avser det egna partiet). Men i båda frågorna har männen i större utsträckning svarat att kvinnor och män alltid har samma möjligheter. Kvinnorna har i större utsträckning svarat ofta och ibland. Även om det totalt sett är få som svarat att kvinnor och män sällan har samma möjligheter att engagera sig eller fullfölja politiska förtroendeuppdrag är det bara kvinnor som angivit detta svarsalternativ.

Diskussion

Syftet med enkätundersökningen har varit att ta reda på i vilken utsträckning förtroendevalda utsätts för härskartekniker, relaterade till deras förtroendeuppdrag, i vilken utsträckning de utsätts för hot, våld och trakasserier, samt huruvida de upplever att kvinnor och män har samma möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska åtaganden.

Vad gäller härskartekniker visar undersökningen att utsattheten för härskartekniker är utbredd. De flesta som varit utsatta har utsatts av politiska motståndare, men utsattheten inom det egna partiet är också stor. Kvinnor utsätts för härskartekniker i högre utsträckning än män i alla de identifierade sammanhangen, vilket i sig är anmärkningsvärt. Än mer anmärkningsvärt är att kvinnor utsätts inom det egna partiet i samma utsträckning som män utsätts av politiska motståndare. Det politiska klimatet är i detta avseende inte lika för kvinnor och män. Sett till andra faktorer, som ålder och svensk eller utländsk bakgrund går det också att se vissa skillnader, om än inte lika tydliga som de mellan kvinnor och män. Förtroendevalda under 50 år utsätts i högre

utsträckning än äldre och personer med utländsk bakgrund i något högre utsträckning än personer med svensk bakgrund.

Politikers utsatthet för hot, våld och trakasserier har ökat under de senaste åren enligt nationell statistik. Resultatet av den här undersökningen visar inte huruvida hot, våld och trakasserier ökat på lokal nivå, men politikerns utsatthet i Örebro ligger på samma nivå som utsattheten nationellt sett. Brås undersökning visade en marginellt högre utsatthet för kvinnor, medan den här undersökningen visar en marginellt högre utsatthet bland män. Brås undersökning konstaterade samtidigt att vad de förtroendevalda gör, snarare än vilka de är har betydelse för risken att utsättas. Undersökningen i Örebro visar däremot att förtroendevalda med utländsk bakgrund utsatts i mycket högre utsträckning än förtroendevalda med svensk bakgrund, vilket indikerar att det spelar roll vem du är. Det är också problematiskt att benägenheten att anmäla hot, våld och trakasserier är låg, även om den ligger i linje med nationella siffror.

Enkätundersökningen har också tagit upp frågor som rör villkor och möjligheter att förena det politiska uppdraget med privatlivet. Resultatet visar att majoriteten av de som angivit att de är föräldrar inte tycker att det varit svårt att förena politiskt uppdrag med föräldraskap. Men i den mindre grupp som svarat att det ofta är svårt att förena det politiska uppdraget med sitt föräldraskap finns det tydliga skillnader mellan kvinnor och män, där kvinnor i högre utsträckning än män tycker att det är ofta är svårt. Detta har även återspeglats i de fria kommentarerna.

Få av de förtroendevalda har haft längre frånvaroperioder under den senaste mandatperioden. Något fler kvinnor än män hade haft frånvaro p.g.a. sjukskrivning, men siffrorna är så pass låga att det inte är möjligt att dra några slutsatser. Något som däremot är anmärkningsvärt är att över en tredjedel av de förtroendevalda övervägt att lämna det politiska uppdraget under den senaste mandatperioden. Något fler kvinnor uppgav att de övervägt detta, men skillnaderna mellan kvinnor och män är inte stora. Orsakerna till att överväga detta har inte efterfrågats i enkäten och är därför okända. Genom de fria kommentarer går det däremot att konstatera att faktorer som familjesituation, livspussel, arbetsliv och funktionsvariation påverkar möjligheterna att ta och fullfölja politiska uppdrag.

Vad gäller upplevelsen av att ha partiets förtroende att uttala sig i olika frågor är siffrorna överlag väldigt positiva. De flesta, både kvinnor och män, upplever att de framförallt har partiets förtroende att uttala sig i sina huvudfrågor, även i andra frågor även om siffrorna inte är lika positiva. Kvinnorna upplever i större utsträckning att de alltid har partiets förtroende i alla och sina huvudfrågor. Detta är intressant med tanke på att kvinnorna inte är lika positiva till kvinnors och mäns lika möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska uppdrag, samt kvinnornas större utsatthet för härskartekniker inom det egna partiet.

Frågorna som rör kvinnors och mäns möjligheter att engagera sig och fullfölja politiska uppdrag visar också överlag positiva siffror, både vad gäller det egna partiet och generellt sett i kommunen. Men det går att utläsa att de förtroendevalda upplever skillnader mellan kvinnors och mäns möjligheter och att män i högre utsträckning upplever att kvinnor och män har samma möjligheter, framför allt inom det egna partiet, men även generellt sett i Örebro kommun. Kvinnor svarar i större utsträckning att de tycker att kvinnor och män ofta eller ibland har samma möjligheter.

Slutsatser

Sammanfattningsvis går det att konstatera att det finns skillnader i villkor för kvinnor och män i lokalpolitiken, vilket rimmar illa både med de nationella jämställdhetspolitiska målen och med det prioriterade område som finns för politisk representation och beslutsfattande i Strategi för ett jämställt Örebro. Förekomsten av härskartekniker är utbredd och kvinnor drabbas i högre utsträckning än män i olika sammanhang. Män utsätts i marginellt högre utsträckning för hot, våld och trakasserier och även om förekomsten av fysiskt våld är låg förekommer det, vilket är mycket allvarligt. Utsattheten bland förtroendevalda med utländsk bakgrund är mycket högre än bland förtroendevalda med svensk bakgrund.

Den stora majoriteten upplever ett stort förtroende från det egna partiet att uttala sig i olika frågor, men kvinnorna har överlag svarat mer positivt än männen på frågorna om förtroendet från partiet. Samtidigt är inte kvinnorna lika positiva som männen till att kvinnor och män har samma möjligheter att engagera sig och fullfölja sina politiska förtroendeuppdrag. Dessutom utsätts kvinnor för härskartekniker i hög utsträckning, även inom det egna partiet.

Referenser

Örebro kommun, *Strategi för ett jämställt Örebro 2016 – 2025*,

<https://www.orebro.se/download/18.1d8f9a39155628f7384168c4/1467966353427/Strategi%20f%C3%B6r%20ett%20j%C3%A4mst%C3%A4llt%20%C3%96rebro%202016-2025.pdf>

Brå, 2017, *Politikernas trygghetsundersökning*,

https://www.bra.se/download/18.4c494ddd15e9438f8ad49bf6/1510064972457/2017_9_Politikernas_trygghetsunders%C3%B6kning_2017.pdf

Regeringen, *Mål för jämställdhet*, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>

SKL,

<https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/hathotvaldmotfortroendevalda.378.html>

Utdrag ur förtroendemannasystemet Troman, 17 maj 2018

Arbetsmiljöverket, *Hur kan arbetsmiljön bli bättre för både kvinnor och män*,

<https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/broschyret/hur-kan-arbetsmiljon-bli-battre-for-bade-kvinnor-och-man-broschyr-adi-685.pdf>

Länsstyrelsen Örebro, *På tal om kvinnor och män 2017*,

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.10adba9e1616f8edbc91b9bd/1526067936673/2017-17%20Kvinnor-och-man-2017.pdf>